

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ
з нормативного курсу
«Історії України ХІХ – початку ХХ ст.»
(друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)
для студентів ІІІ курсу спеціальності
014 «Середня освіта (Історія)»

Теоретичні питання

1. Адміністративно-територіальний устрій українських земель під владою Російської та Австро-Угорської імперій у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.
2. Історичні передумови і підготовка скасування кріпосного права в підросійській Україні в другій половині 1850-х – на початку 1860-х рр.
3. Законодавчі акти аграрної реформи 1861 р. та особливості проведення її на Наддніпрянській Україні (за регіонами).
4. Реформи адміністративно-політичного управління 1860–1870-х рр.: судова, земська, міська, військова, фінансова, освітня і цензурна.
5. Загальна характеристика промислового перевороту на підросійській Україні.
6. Транспорт як провісник модернізації економіки підросійської України. Залізничне будівництво.
7. Розвиток капіталістичної промисловості на Наддніпрянській Україні в 60–90-х рр. ХІХ ст.
8. Капіталістична еволюція сільського господарства Наддніпрянщини в пореформений період.
9. Міста і торгівля підросійської України в 60–90-х рр. ХІХ ст.
10. Зростання населення Наддніпрянщини і зміни в його соціальній та національній (етнічній) структурі.
11. Розвиток фабрично-заводської промисловості на західноукраїнських землях у другій половині ХІХ ст. Міста, торгівля і транспорт.
12. Капіталістична еволюція сільського господарства західноукраїнських земель у другій половині ХІХ ст.
13. Соціальна боротьба проти залишків кріпосництва і капіталістичної експлуатації на Наддніпрянщині та західноукраїнських землях.
14. Передумови і створення українських гуртків-громад на Наддніпрянщині в кінці 1850-х – на початку 1860-х рр. Хлопоманство.
15. Активізація українського громадського руху в 1870-х рр. «Старі» й «молоді» громади.
16. Репресивні заходи російського царизму щодо українства. Валуєвський циркуляр 1863 р. Емський акт 1876 р.

17. Культурницько-аполітична діяльність наддніпрянських громадівців-українофілів у кінці 1870-х – в 1880-х рр.
18. Особливості просвітницької роботи наддніпрянських громадівців-українофілів у кінці 1870-х – в 1880-х рр.
19. Діяльність українських громадівців за кордоном. М. Драгоманов та його «жєневський гурток».
20. Західноукраїнські землі (Галичина, Буковина і Закарпаття) в діяльності українських громадівців Наддніпрянщини.
21. Мовно-правописні дискусії в Галичині в 1850-х рр. як чинник національного самоусвідомлення західноукраїнського населення. «Азбучна війна» 1859 р.
22. Еволюція державного устрою Габсбурзької монархії та посилення польських позицій у Галичині в 1860–1870-х рр., їх вплив на національний рух.
23. Русофіли (москвофіли) і народовці (українофіли) на західноукраїнських землях: ідейні основи, інституційний розвиток.
24. Радикали-соціалісти («молоді народовці») в національному русі Галичини середини 70-х – 80-х рр. XIX ст.
25. Полонофільство в Галичині. Формация *gente Rutheni, natione Poloni* («русини польської нації»).
26. Особливості українського національного руху на Буковині й Закарпатті в 1860–1880-х рр.
27. Польсько-українська угода 1890–1894 рр. як каталізатор політизації національного руху в Галичині: підготовка, суть і наслідки.
28. Ідейна боротьба навколо «нової ери» – каталізатор політизації українського національного руху в першій половині 1890-х рр. Утворення і діяльність РУРП.
29. «Україна *irredenta*» Ю. Бачинського (1895 р.). Утвердження ідеї української політичної незалежності в суспільній думці Галичини другої половини 90-х рр. XIX – початку XX ст.
30. Виникнення і діяльність перших українських політичних партій у Галичині на зламі XIX–XX ст.
31. Особливості політизації українського національного руху на Буковині й Закарпатті на зламі XIX–XX ст.
32. Загальні умови для політизації національного руху на Наддніпрянщині. Ліберальна діяльність українських земців наприкінці XIX ст.
33. «Братство тарасівців» – перехідна сходинка від просвітницького до політичного етапу національного відродження.
34. Активізація східноукраїнського громадівського руху в 1890-і рр. Загальна українська організація (Загальна українська безпартійна демократична організація).

35. Утворення і діяльність Революційної української партії на початку ХХ ст. «Самостійна Україна» М.Міхновського (1900 р.).
36. Виникнення перших українських партій і формування партійно-політичної системи на Наддніпрянщині (до 1905 р.).
37. Росіяни на Наддніпрянщині. Опозиційна діяльність російських революційних народників (1870-і – початок 1880-х рр.) і марксистів – соціал-демократів (кінець ХІХ – початок ХХ ст.).
38. Відгуки Січневого 1863 р. польського повстання на Правобережній Україні і репресії царизму. Образ України («Русі») й українця («русина») в польській громадсько-політичній думці і літературній традиції ХІХ ст.
39. Галичина в контексті загальнопольського національного питання. «Українська програма» в ідеології і діяльності польських політичних сил.
40. Розселення, політичне й економічне становище євреїв у Росії та Австро-Угорщині, їх громадсько-політичне і культурне життя. Сіонізм.
41. Демографічна характеристика, правовий статус неслов'янського населення України: німецькі колоністи, румунці Буковини та угорці Закарпаття, кримські татари на Півдні.
42. Поняття «суспільної модернізації». Вплив процесів модернізації в Росії на становище українців та формування новочасної національної ідентичності на зламі ХІХ–ХХ ст.
43. Позиція польських політичних сил у Галичині щодо «українського питання». Роль польського чинника у формуванні модерної української національної свідомості.
44. Галичина як «український П'ємонт». Взаємини між галицькими і наддніпрянськими діячами в кінці ХІХ – на початку ХХ ст.
45. Передумови і початок Першої російської революції 1905–1907 рр. Розгортання соціальної боротьби на Україні.
46. Піднесення українського національно-культурного руху в Російській імперії в кінці 1905 р. – середині 1907 р.
47. Діяльність українських політичних партій на Наддніпрянщині під час революції. Початки парламентської діяльності українців.
48. Український національний рух в умовах пореволюційної реакції в 1907–1914 рр.
49. Столипінська аграрна реформа. Соціально-економічне і політичне становище Наддніпрянщини напередодні Першої світової війни.
50. Український національний рух у контексті внутрішньополітичних процесів у Габсбурзькій монархії. Парламентська виборча реформа.

51. Активізація партійно-політичного руху і загострення українсько-польських взаємин у Галичині на початку ХХ ст. Боротьба за загальне виборче право та український університет.
52. Розбудова культурно-освітніх, економічних і спортивних організацій галицьких українців, їх роль у національно-визвольній боротьбі. Січковий рух.
53. Українські депутати в австрійському парламенті та Галицькому і Буковинському сеймах.
54. Соціально-економічне становище населення західноукраїнських земель у Габсбурзькій монархії на початку ХХ ст.
55. Загальні умови розвитку української культури під владою Російської та Австро-Угорської імперій у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.
56. Початкова, середня і вища освіта на Наддніпрянщині та західноукраїнських землях.
57. Розвиток гуманітарної і природничої науки на українських землях у складі Росії та Австро-Угорщини.
58. Українська художня література, драматургія і театр.
59. Музичне, монументальне й образотворче мистецтво України.
60. Церковно-релігійне життя на Наддніпрянщині та західноукраїнських землях другої половини ХІХ – початку ХХ ст.
61. Особливості використання джерел з історії України другої половини ХІХ – початку ХХ ст. у школі.
62. Основна фахова література з історії підросійської України другої половини ХІХ – початку ХХ ст. для використання у шкільній освіті.
63. Основна фахова література з історії західноукраїнських земель другої половини ХІХ – початку ХХ ст. для використання у шкільній освіті.

Аналіз джерел

1. Законодавчі акти аграрної реформи в Росії 1861 р.
2. Ідейні засади українського хлопоманства на Правобережній Україні.
3. Положення Валуєвського циркуляру 1863 р.
4. Положення Емського указу 1876 р.
5. Програма москвофільської «Руської ради»(1870 р.).
6. Програма народовської Народної ради (1885 р.).
7. Основні положення польсько-української угоди 1890 р. («нової ери»).
8. Політична програма Русько-української радикальної партії (1890 р.).
9. Програмні засади «Братства тарасівців» («Символ віри» І. Липи).
10. «Україна irredenta» Ю. Бачинського.
11. «Самостійна Україна» М. Міхновського.
12. Політичні вимоги Української національно-демократичної партії в Галичині (1899 р.).

13. Політичні вимоги Української соціал-демократичної партії в Галичині (1899 р.).
14. Політичні вимоги Католицького русько-народного союзу (1896 р., пізніше – Християнсько-суспільна партія).
15. Політичні вимоги РНП («Русской» народної партії, 1900 р.).
16. Політичні вимоги Революційної української партії на Наддніпрянщині (1900 р.).
17. Політичні вимоги («десять заповідей») Української народної партії на Наддніпрянщині (1902 р.).
18. Політичні вимоги Української соціал-демократичної спілки на Наддніпрянщині («Спілки») (1904 р.).
19. Політичні вимоги Української соціал-демократичної робітничої партії на Наддніпрянщині (1905 р.).
20. Політичні вимоги Української демократично-радикальної партії на Наддніпрянщині (1905 р.).

Питання з термінології

Поясніть зміст терміну, явища:

1. Кріпосне право.
2. Викупна операція (за аграрною реформою 1861 р. в Росії).
3. «Відрізки» (за аграрною реформою 1861 р. в Росії).
4. Промисловий переворот.
5. Колонія, колоніальний придатак.
6. Відробіткова система (в сільському господарстві пореформеного періоду).
7. Вільнонаймана система (в сільському господарстві пореформеного періоду).
8. Урбанізація.
9. Протекціонізм.
10. Кооперація.
11. Трудова еміграція.
12. Українофільство, українофобство.
13. Українське громадівство (українолюбство) на Наддніпрянщині.
14. «Хлопоманство».
15. «Молоді» громадівці на Наддніпрянщині 1870-х рр.
16. «Старі» громадівці на Наддніпрянщині 1870-х рр.
17. Народовство на західноукраїнських землях.
18. Русофільство («москвофільство») на західноукраїнських землях.
19. Політична партія.
20. «П'ємонт України».